

Donderdag, 21 maart 2019, kwart voor 3. Telefonische hoorzitting met het ministerie van I&W.

Goedemiddag dames en heren,

Graag willen wij commentaar geven op onze pleitnota waarvan de bedoeling was, dat die op 12 maart zou worden voorgelezen. Wat op het laatste moment tot onze verrassing niet doorging.

Commentaar

De vragen aan de staatssecretaris zouden wij beantwoord willen zien. Enkele items uit de pleitnota wil ik hierbij nog benadrukken.

Eerst een opmerking:

Bijeenkomst EU

Op 18 december 2018 was er een bijeenkomst van het Regulatory Committee 2001/18/EC. In het verslag lezen we o.a.: "Het uitwisselen van gezichtspunten en een mogelijke opinie van het Committee over een ontwerp van uitvoeringsbesluit vanwege de plaatsing op de markt van een gentech anjer. (*Dianthus caryophyllus L., line FLO-40685-2*). Na het stemmen was er geen opinie.

De redenen voor een negatieve stem of onthouding van stemming was:

Politiek redenen, negatieve publieke opinie, veiligheidsredenen.

Als een gevolg daarvan informeerde de voorzitter van het *Committee* dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit zal worden doorgegeven aan het *Appeal Committee*.

Commentaar Nederland: geen enkele redelijke bezwaren

Nederland informeerde dat na het ontvangen van commentaar van het publiek en lidstaten op het beoordelingsrapport geen enkele redelijke bezwaren te hebben ontvangen en dat zij door zouden gaan met de hernieuwde goedkeuring voor deze anjer. (A)

Sulfonylurea

Eerst gaven wij onze mening via email aan de EU. Daarin spraken wij over het bestrijdingsmiddel **sulfonylurea** waar de gentech anjer bestand tegen is gemaakt. Dit middel is tevens een geneesmiddel voor diabetici. We waren niet de enigen die in die email hun zorgen kenbaar maakten vanwege het resistent maken van de anjer tegen dit bestrijdingsmiddel, in 2016 maakten Europarlementariërs bezwaar tegen een soortgelijke anjer, die alleen een andere bloemkleur had gekregen. De stemverdeling was 430 stemmen voor, 188 tegen met 33 onthoudingen. Europarlementleden legden uit, dat sulfonylureas, die gebruikt worden bij diabetes type 2, ook gebruikt worden als herbiciden, omdat zij zeer giftig zijn voor planten (*en bijen*) bij zeer kleine doses, en zodoende een markt creëren voor planten die tegen het herbicide bestand zijn, en dat zal een wereldwijd gebruik aanmoedigen voor dat medicijn tegen diabetes als een herbicide. (B)

Kreupele anjers

Wij schreven op 8 december 2018 ons eerste bezwaar over deze kreupele anjer. Kreupel omdat er nieuwe nucleotide sequentie data waren aangetroffen in het DNA en dat er off-types waren

ontstaan, die een heel andere verschijningsvorm hebben. We lezen dat op 18 december 2018 Nederland na het ontvangen van commentaar van het publiek en lidstaten op het beoordelingsrapport (assessment) vindt, dat zij geen enkele redelijke bezwaren hebben ontvangen en dat zij door zouden gaan met de hernieuwde goedkeuring voor deze anjer.

Onze zienswijzen niet gelezen?

Hebben zij toen onze bezwaren aan de EU en onze brief van 8 december 2018 niet gelezen, wil men zo wie zo deze import door laten gaan, of vonden ze onze zorgen over het ingebouwde bestrijdingsmiddel en schimmels (middel daartegen: azolen) niet erg genoeg?

Zeer grote zorgen over schimmels

We schreven nl. in onze eerste brief: Vanuit de USA kregen we een artikel onder ogen over schimmels die resistent zijn geworden tegen een antischimmelmiddel dat bij de behandeling van patiënten wordt gebruikt, omdat diezelfde middelen ook gebruikt zijn bij de bloemeteelt zoals (anjers, toegevoegd) en tulpen bv. Er zijn maar weinig middelen die beschikbaar zijn tegen schimmels bij mensen en dieren. Er wordt aangeraden geen tulpen aan te planten bij ziekenhuizen. Die kunnen behandeld zijn tegen een antischimmelmiddel en de schimmels kunnen er tegen bestand zijn geraakt. Als de patiënten er langs lopen die een schimmelinfectie van de *aspergillus fumigatus* sporen, die zich in de longen kunnen nestelen, hebben opgelopen, kunnen ze de resistente schimmels inademen en helpt het antischimmelmiddel niet meer wat ze toegediend zullen krijgen.

Paper: *Azole-resistant Aspergillus fumigatus harboring TR34/L98H, TR46/Y121F/T289A and TR53 mutations related to flower fields in Colombia* Carlos Alvarez-Moreno et Al.

Colombia behoort tot de risicolanden vanwege resistente schimmels

Fragment vertaling artikel over schimmels uit The Atlantic.

Dat betekent dat Colombia tot het risicolandschap gerekend wordt, Colombia de één na grootste bloemenkweker na Nederland: azolen resistente schimmels en azolen medicijnen residuen zijn niet alleen gevonden bij bloemkwekerijen maar ook in bloembedden en openbare tuinen in de hoofdstad Bogota.

“That means the landscape of risk includes Colombia, the world’s second-largest flower grower after the Netherlands: Azole-resistant fungi and azole drug residues have been found not just on flower farms, but also in flower beds and public gardens in the capital, Bogota.” Fragment, meer (betreffende artikel): <https://www.theatlantic.com/amp/article/574489/>

Email van Florigene (C)

Later, in onze brief van 28 december 2018 sloten wij een email van Florigene bij waarin stond dat anjers en ook GG anjers bij grote luchtvochtigheid vlak voor de oogst bespoten worden met antischimmel middelen. Er is in Colombia en Ecuador vaak een zeer hoge luchtvochtigheid. In Ecuador, dat eigenlijk officieel sinds 2008 een gentechvrij land is, zijn twee boerenorganisaties gesponsord door de Ombudsman, naar de rechter gestapt, eerst vanwege clandestien geplant gentech sojazaad. Daarna zal het kweken gentech anjers aan de beurt komen, dat schrijft Mevr. Elisabeth Bravo uit Ecuador via een tweet. Bij de eerst genoemde zaak heeft de rechter al uitspraak gedaan: clandestiene gentech zaden en dito planten moeten worden verbrand!) (E)

Bovendien worden de gg anjers in Colombia gekweekt op water met toegevoegde voedingsmiddelen. (D) Wat komt er allemaal in dat water terecht? Hoe controleer je schimmel als je veel water gebruikt? Komen ze in het riool terecht? Er wordt ook gespoten tegen mijten en ander ongedierte. De gg anjer wordt hier niet op onderzocht. Zeker niet de hele plant.

Maar één onderzoek over schimmels

We konden maar één onderzoek vinden (van TNO) over schimmels in uw database dat te oud was en ging over middelen die niet meer toegestaan zijn of bijna niet meer zijn toegestaan en alleen in Nederland was gedaan. De andere onderzoeken gingen allemaal over de veranderde kleur. Liften de resistente schimmels mee met de bossen anjers? Het zijn er nog al wat! Wordt daar op gecontroleerd?

Opmerking bij vraag 1 van de pleitnota:

Vraag 1. Mag Nederland toestemming geven om deze gentech anjers tot de EU markt toe te laten? Dit gaat immers in tegen de **BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE van 16 maart 2009**.

De labeling die Florigene (Suntory Flowers) voorstelt is die alleen op de plastic verpakking aan te brengen, maar dat is volgens de **BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE** niet voldoende.

Want we lezen:

*(10) De voorgestelde etikettering dient een mededeling op een etiket of in een begeleidend document te omvatten om de exploitanten en de eindgebruikers erop te wijzen dat de snijbloemen van *Dianthus caryophyllus L.*, lijn 123.8.12, niet voor consumptie door mens of dier of voor de teelt mogen worden gebruikt.*

Artikel 3, e) op een etiket of in een bij het product gevoegd document worden de woorden „Dit product is een genetisch gemodificeerd organisme” of „Dit product is een genetisch gemodificeerde anjer” en de woorden „niet voor consumptie door mens of dier of voor de teelt” vermeld.

*BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE van 16 maart 2009 betreffende het in de handel brengen van een anjer (*Dianthus caryophyllus L.*, lijn 123.8.12), genetisch gemodificeerd met het oog op bloemkleur, overeenkomstig Richtlijn 2001/18/EG van het Europees Parlement en de Raad (Kennisgeving geschied onder nummer C(2009) 1673) (Slechts de tekst in de Nederlandse taal is authentiek).*

De plastic verpakking, waar op staat, dat het gentech anjers zijn, wordt er meestal door de bloemist afgehaald. En als hij/zij er een bloemstukje, grafwerk of bruidsboeket van maakt, weet niemand dat het gentech anjers zijn. Volgens Florigene wordt het te duur om een label aan te brengen om elke bloem. Maar de uiteindelijke gebruikers tasten in het duister.

Bij een soort gelijke anjer was de conclusie:

Reasons for the negative vote or abstention: - No agreed national position - Negative public opinion - Political reasons - Risk assessment deemed not sufficient - Human-aided propagation cannot be excluded - Potential spread of pollen and cross-pollination cannot be excluded - Social utility of this GMO is unclear.

Bijlagen

(A) FLO-40689-6

*B.02 Exchange of views and possible opinion of the Committee on a draft Commission Implementing Decision as regards the placing on the market of a genetically modified carnation (*Dianthus caryophyllus* L., line FLO-40685-2).*

Vote taken: No opinion.

Reasons for negative vote or abstention: - Political reasons - Negative public opinion - Safety reasons

As a consequence, the Chair informed the Committee that the draft Decision will be submitted to the Appeal Committee.

M.01 Renewal of placing on the market of imported cut flowers derived from the genetically modified carnation line 123.8.12 (FLO-40689-6).

*The Netherlands informed about the renewal of placing on the market of imported cut flowers derived from the genetically modified carnation (*Dianthus caryophyllus*) line 123.8.12 (FLO-40689-6). After receiving public comments on the assessment report and closing the 60-day commenting period for Member States, the Netherlands did not receive any reasoned objections. Hence, the Netherlands indicated that they would proceed with renewing the authorisation for this carnation.*

https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/reg-com_2001-18-ec_20181018_sum.pdf

(B) MEPs objected, by 430 votes to 188, with 33 abstentions, to a European Commission implementing decision in which it proposed to authorise the import, distribution and retailing in the EU of cut flowers of the genetically modified (GM) carnation SHD-27531-4, which is resistant to sulfonylurea herbicide, for ornamental use.

MEPs point out that sulfonylureas, which are a common second line option for managing type 2 diabetes, are also used as herbicides, as they are highly toxic to plants at very low doses. So "creating a market for sulfonylurea resistant plants will encourage the worldwide use of this medicine against diabetes as a herbicide", possibly entailing "worldwide detrimental effects on biodiversity and chemical contamination of drinking water", they say.

Moreover, MEPs say that although "the European Food Safety Authority GMO Panel is aware of a food habit in certain populations to intentionally consume carnation petals as garnish", it did not assess the possible consequences of the intentional consumption of GM carnations by humans.

C) Dear Miep Bos

In the course of production of carnations, whole plants are treated with fungicides. This is true of transgenic and non-transgenic carnation as well as other flowers such as roses and chrysanthemums. Treatments are carried out when conditions pose a risk of fungal disease as a result of climatic conditions, such as high humidity. Plants from which flowers have been harvested may therefore have been recently treated with fungicides. Transgenic and non-transgenic (GM) carnation flowers are harvested before flowers are fully open and may or may not be sprayed with fungicides after harvest, depending on the risk of post-harvest fungal disease.

Best regards

S C

Suntory Flowers Limited

(D) Cultivation: not different from regular carnations

The carnations are being cultivated in Colombia and Ecuador. "In Colombia we grow all varieties 100% hydroponically in a 1 ha sized greenhouse with a total size of 9 ha, 6.5 ha used for the large carnations and 2.5 used for the mini carnations. In Ecuador, only the large carnations are being

cultivated in soil, also in 1 ha sized greenhouses with a total size of 6 ha,"says Useche.
<https://www.floraldaily.com/article/2105/Genetic-modification-accepted-in-floriculture/>

Hydroponical =Colombia: Kweken in water en voedingsmiddelen.

(E) Ecuador gentechvrij land: Mrs. Elisabeth Bravo, PhD. <http://therightsofnature.org/wp-content/uploads/GM-CROPS-AND-THE-RIGHTS-OF-NATURE.pdf>

A Judge in the city of Quevedo, Ecuador has ruled in favor of peasant farmers in the province of Los Ríos and has ordered the Ministry of Agriculture in the South American country to burn all illegal genetically modified (GM) crops, the Network for a GM Free Latin America reported on Wednesday. 17-01-2019, Sustainable Pulse.

<https://sustainablepulse.com/2019/01/17/quevedo-judge-orders-ecuador-government-to-burn-all-gmo-crops/#.XJIn9PZFyUk>